

Monika Jaworska-Wójcik

Struktura organizacyjna i motywy powstawania grup producenckich na terenie województwa świętokrzyskiego

---

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 11, 68-82

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MONIKA JAWORSKA - WÓJCIK

**STRUKTURA ORGANIZACYJNA I MOTYWY POWSTAWANIA
GRUP PRODUCENCKICH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA
ŚWIĘTOKRZYSKIEGO**

WSTĘP

Zachodzące w Polsce zmiany społeczno-ekonomiczne wymuszają na wszystkich jednostkach organizacyjnych zmiany w sposobie gospodarowania, wynikające z powstawania nowych warunków rynkowych. Rolnictwo odczuwa te zmiany bardzo dotkliwie. Otwarcie polskiego rolnictwa na konkurencję zagraniczną, jakie nastąpiło na przełomie 1989 i 1990 roku, postawiło rolników i ich gospodarstwa w zupełnie nowej sytuacji ekonomicznej i finansowej. Jednocześnie przed rolnictwem pojawiły się nowe wymagania, wynikające z konieczności dostosowania się do wymogów UE [Wilkin 2001]. Sytuacja, w jakiej znalazło się polskie rolnictwo powoduje, że podstawowe funkcje gospodarstwa rolniczego, to jest funkcja produkcyjna, funkcja dochodowa oraz miejsce pracy dla rolnika i członków jego rodziny, nie są w pełni realizowane [Klepacki 1999]. Warunkiem rozwoju obszarów wiejskich jest uzupełnienie dotychczasowych funkcji rolnictwa innymi działaniami produkcji i usług, związanymi zarówno z rolnictwem, jak i sferą pozarolniczą [Kłodziński 1995].

W celu rozpoznania zakresu działań podejmowanych przez rolników pozyskano dane, podczas wywiadu kierowanego, przeprowadzonego wśród 29 rolników¹ wchodzących w skład trzech grup producenckich, zajmujących się produkcją ziemniaka, zlokalizowanych na terenie województwa świętokrzyskiego. Grupy producenckie objęte badaniem zostały dobrane w sposób losowy.

FORMY DOSTOSOWYWANIA SIĘ ROLNIKÓW DO NOWYCH WARUNKÓW RYNKOWYCH

Poszukiwanie nowych form działalności w warunkach gospodarki rynkowej spowodowało powstanie na Kielecczyźnie licznych gospodarstw

---

¹ Co stanowi ok. 60% populacji składającej się na trzy grupy producenckie: „Stowarzyszenie Producentów Gminy Pawłów z siedzibą w Tarczku”, „Stowarzyszenie Producentów Ziemniaka w Chmielniku” oraz „Świętokrzyskie Stowarzyszenie Producentów Rolnych w Nowej Słupi”.

ekologicznych, produkujących zdrową żywność, oraz gospodarstw agroturystycznych. Rolnicy przekonali się, że agroturystyka jest dobrym źródłem dodatkowych dochodów. Działania inwestycyjne związane z agroturystyką, podejmowane początkowo indywidualnie, doprowadziły w chwili obecnej do przekształceń w całych wsiach lub nawet gminach, czego przykładem może być wieś Śladków Mały, Mostki czy miasto Suchedniów [Palus 2002]. Grupą aktywną w środowisku wiejskim są kobiety, które obok działań związanych z agroturystyką organizują się w Koła Gospodyń Wiejskich², w ramach których świadczone są takie usługi jak: wypożyczalnia sprzętu domowego, pralnia, magiel, produkcja rękodzieła ludowego. Rolnicy podejmują wiele innych działań zmierzających do poprawy ich sytuacji, między innymi poprzez współpracę, w celu wspólnego sprzedawania wytworzonych produktów. Przykładem może być skupianie się rolników w grupy producenckie i podejmowanie działań przedsiębiorczych. Rolnicy, z pozycji biernego uczestnika rynku, mają możliwość przyjęcia postawy czynnego uczestnictwa. Przedsiębiorczość jest dążeniem do wykorzystywania wszelkich okazji, również i tych, które leżą poza kontrolą przedsiębiorcy [Makarski 2000]. Umiejętność wykorzystania „okazji rynkowych” wpływa na „kondycję” i pozycję rynkową danej organizacji.

Bardzo często rolnicy, mimo deklaracji współpracy w ramach grupy, w sytuacji, gdy sami nawiążą korzystne warunki współpracy np.: z zakładem przetwórczym, nie liczą się z interesem grupy i podejmują współpracę indywidualną. Taka postawa może być uznana za wykorzystywanie „okazji rynkowych”, ale tylko wtedy, gdy byłaby mowa o rolnikach indywidualnych nie działających w ramach grupy producenckiej. Działania przedsiębiorcze w ramach grupy są trudne do prowadzenia, na co ma wpływ specyficzny charakter takiej organizacji, w sytuacji gdy jest ona w niewielkim stopniu sformalizowana.

PODSTAWY PRAWNE DZIAŁANIA GRUP PRODUCENCKICH

Grupa producentów rolnych jest przedsiębiorstwem prowadzącym działalność gospodarczą w celu osiągnięcia jak największych korzyści ze sprzedaży towarów wyprodukowanych w gospodarstwach członków. Działa ona na rynku zgodnie ze wszystkimi regułami ekonomicznymi i musi konkurować o rynki zbytu na równi z innymi podmiotami. Jako podmiot gospodarczy grupa producencka musi wypełnić wymagane ustawowo warunki w ramach wybranej formy prawnej.

---

² W kraju 29 tys. kół gospodyń wiejskich, w województwie świętokrzyskim – 1410 [Palus 2002].

Tab. 1. Formy prawne grup producenckich

• Stowarzyszenie	ustawa "Prawo o stowarzyszeniach" z dnia 7 kwietnia 1989 z późniejszymi zmianami
• Zrzeszenie	ustawa o społeczno- zawodowych organizacjach rolników z dnia 8 października 1982 r.
• Spółdzielnia	ustawa "Prawo Spółdzielcze" z dnia 16 września 1982 r. z późniejszymi zmianami
• Spółka z o.o.	ustawa "Kodeks spółek handlowych" z dnia 15 września 2000 r.
• Spółka Akcyjna	ustawa "Kodeks spółek handlowych" z dnia 15 września 2000 r.

Grupa producencka może funkcjonować jako:

- **Nieformalna Grupa Producentów** – grupa nie jest formalną organizacją, w tym zakresie nie obowiązują grupy żadne szczególne przepisy prawne.
- **Formalnie działająca Grupa Producentka** - na tym etapie obowiązującym prawem dla grup są szczegółowe ustawy dotyczące poszczególnych form prawnych (tabela 1).

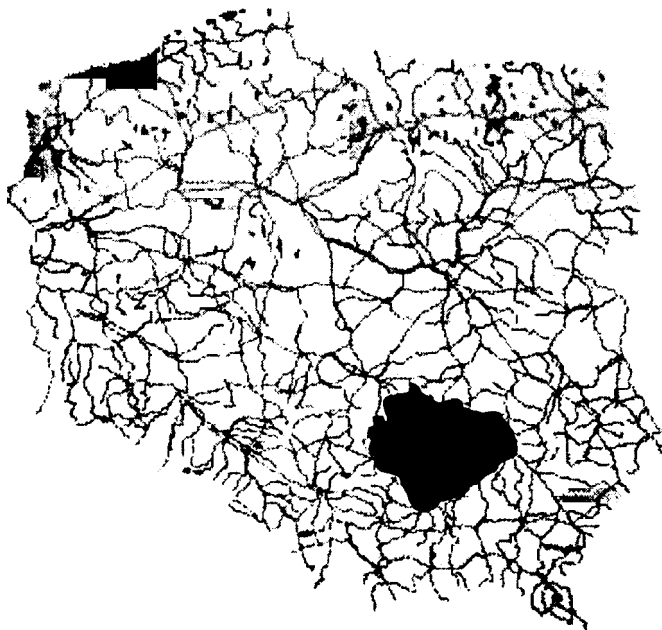
Według ustawy z dnia 15 września 2000r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw, **grupa producentów rolnych** prowadzi działalność jako przedsiębiorca mający osobowość prawną, pod warunkiem, że:

1. została utworzona przez producentów jednego produktu rolnego;
2. działa na podstawie statutu lub umowy;
3. składa się z członków, udziałowców lub akcjonariuszy, z których żaden nie może mieć więcej niż 20% głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników;
4. osiąga co najmniej:
  - w pierwszym roku działalności - 51%,
  - w drugim roku działalności - 60%,
  - w trzecim roku i w następnym latach działalności - 75%
  - udokumentowanych przychodów ze sprzedaży produktów grupy wytworzonych w gospodarstwach jej członków;
5. określi obowiązujące członków grupy zasady produkcji, w tym dotyczące jakości i ilości produktów lub grup produktów oraz sposoby przygotowania produktów do sprzedaży [Dziennik Ustaw].

CHARAKTERYSTYKA WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Województwo Świętokrzyskie obejmuje powierzchnię 11.672 km² (stanowi to wielkość porównawczą 1/4 powierzchni Holandii lub ponad połowę powierzchni Słowenii), liczba ludności wynosi 1.328 tys. osób (czyli ok. 1/4 populacji Słowacji lub 2/3 Słowenii). Podzielone jest na 102 gminy i 14 powiatów, w tym jedno miasto na prawach powiatu - Kielce. Region Świętokrzyski zajmuje szczególne miejsce na mapie geograficznej, historycznej i gospodarczej Polski.

Rys. 1 Położenie województwa świętokrzyskiego

Położenie województwa (rys.1) na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych kraju, w niewielkiej odległości od największych polskich aglomeracji oraz bliskość granicy ze Słowacją i Ukrainą sprawia, że jest ono bardzo atrakcyjne pod względem inwestycyjnym.

Ważne miejsce w gospodarce kielecczyny zajmuje rolnictwo. Charakterystyczne jest, że mimo dużego rozdrobnienia (średnie gospodarstwo ok. 5 ha) i średniej jakości przyrodniczej przestrzeni produkcyjnej (załącz-

nik 1) plony warzyw, owoców i jarzyn są dość wysokie. Z ogólnej powierzchni 11672 hektarów ponad 62% użytkowanych jest rolniczo, a ponad 27% zajmują lasy. Najwięcej użytków rolnych w powierzchni ogólnej występuje w powiatach kazimierskim - ponad 89% oraz sandomierskim - 81,5%.

Na Kielecczyźnie chowa się duże ilości trzody chlewnej, krów, są liczne fermy drobiu i stawy rybne. Ze znajdującej się w Michałowie stadniny koni pochodzą najlepsze i najdroższe polskie konie czystej krwi arabskiej, cenione i poszukiwane przez największych hodowców na świecie. Województwo Świętokrzyskie charakteryzuje się dużą rezerwą rąk do pracy, zarówno w miastach jak i na wsi. Stopa bezrobocia w kwietniu 2002 r. wyniosła 18,6% ³[GUS]. Bez pracy pozostawało w kwietniu ponad 133 tysiące ludzi, z czego 54% to mieszkańcy wsi [GUS]. Oznacza to ułatwiony nabór pracowników po podjęciu decyzji o inwestowaniu, wskazuje na celowość tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich.

GRUPY PRODUCENCKIE NA TERENIE WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Na terenie województwa świętokrzyskiego na dzień 01.01.2002, według danych ŚIR⁴ istniało 89 grup producenckich o różnych profilach produkcji i usług (tabela 2).

Większość, bo około 56% z istniejących dotychczas grup, powstała w latach 1998-1999, a więc stosunkowo niedawno. Tak duże zwiększenie liczby grup w tych latach może wynikać z faktu propagowania, np.: w mediach tego typu formy działalności oraz rozpoczęcia prac nad ustawą regulującą działalność grup producenckich⁵. W roku 2002 większość rolników działających w obrębie grup uważało, że do tak dużego zwiększenia liczby organizacji o charakterze grup przyczyniły się przede wszystkim takie jednostki jak ŚIR i WODR⁶.

---

³ Stopa bezrobocia rejestrowanego w kwietniu 2002 r. w skali kraju wyniosła 17.8%.

⁴ Świętokrzyska Izba Rolnicza.

⁵ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw.

⁶ Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Tab.2. Wykaz grup producenckich funkcjonujących na terenie woj. Świętokrzyskiego z uwzględnieniem profilu produkcji, w roku 2002.

Profil produkcji grupy	Liczba grup	Liczba członków
Drób	5	388
Trzoda chlewna	20	355
Ziemniaki, owoce, warzywa, zboże	15	337
Owoce miękkie	10	177
Ziemniaki	8	176
Owoce, warzywa	7	134
Agroturystyka	6	92
Trzoda chlewna, ziemniaki, fasola, bydło	4	78
Warzywa	4	74
Sadownictwo	2	64
Mleko	2	61
Bydło mleczne	2	39
Bydło mięsne	1	17
Wyroby ludowe i artystyczne	1	10
Zboża, warzywa	1	brak danych
Konie	1	brak danych
Razem	89	2002

Źródło: opracowanie własne

Grupy zrzeszają ok. 2000 rolników. Przeciętnie w jednej grupie zrzeszonych jest około 30 rolników. Ogólna powierzchnia zrzeszonych gospodarstw wynosi ok. 24 tys. ha, a przeciętna powierzchnia gospodarstwa – 10 ha (przy średniej wojewódzkiej – 5,4 ha) [Koziej, ... 2002]

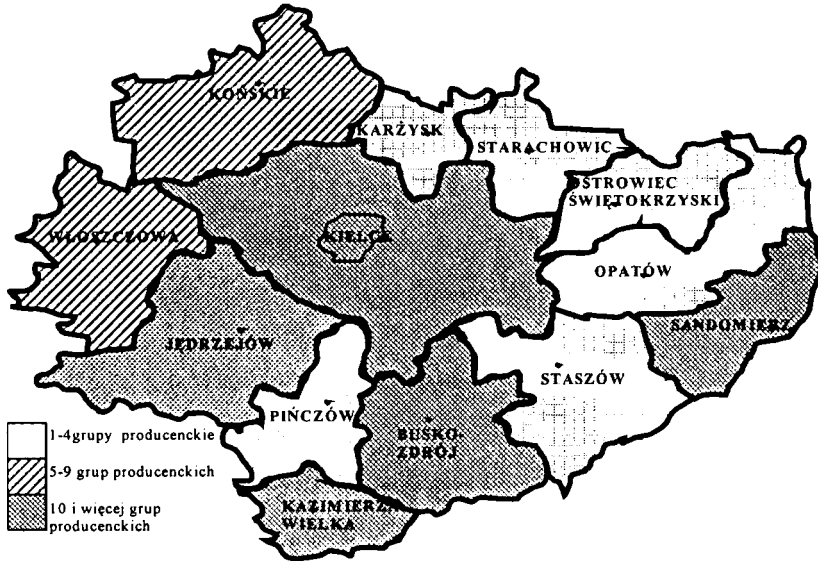
Rozkład grup na terenie województwa nie jest jednolity (Rysunek 2). Ma to związek choćby z poziomem oceny Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej⁷. Świadczyć o tym może fakt, że na terenie powiatu Kazimierza Wielka działało 13 grup producenckich, a powiatu Sandomierz - 14 grup.

Poziom oceny WRPP wymienionych obszarów jest wysoki: 80,1 – ponad 100 pkt [załącznik 1]. Ocena ta nie jest jedynym czynnikiem wa-

⁷ Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a więc kompleksowa ocena czynników siedliska tj.: agroklimatu, gleby, rzeźby terenu i stosunków wodnych.

runkującym powstawanie grup w danym powiecie, gdyż np. mimo dobrych warunków powiatu Ostrowiec (60,1 – 100 pkt) jest tu tylko 1 grupa.

RYS 2. Liczba grup producenckich w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne

Województwo świętokrzyskie jest dość specyficznym województwem, gdyż występują w nim bardzo zróżnicowane warunki, zarówno geograficzne, jak i społeczno - gospodarcze. Trudne warunki na wsi spowodowały, że pojawiające się od 1994 r. „nowości”, dotyczące nowoczesnych form gospodarowania (a więc grupy producenckie), bardzo chętnie przyjmowane były przez rolników. Przedstawiciele WODR organizowali szereg spotkań z rolnikami, na których prezentowali możliwości, jakie daje działanie w grupie.

Ponieważ początkowa współpraca między rolnikami miała często charakter nieformalny, z chwilą pojawienia się uregulowań prawnych grupy producenckie musiały określić zasady dalszego działania, a także podjąć decyzję dotyczącą formy prawnej (tabela 3). Zdecydowaną większość, mimo dużej różnorodności dostępnych form prawnych, stanowiły stowarzyszenia. Sytuacja taka jest wśród wszystkich grup działających na terenie woj., świętokrzyskiego, bez względu na profil produkcji. Argumenty, jakich używali rolnicy przy określeniu powodów przyjęcia jako formę organizacyjną stowarzyszenia, przedstawia tabela 4.

Tab.3. Formy prawne grup producenckich działających na terenie woj. świętokrzyskiego w roku 2002

Forma prawna	Liczba grup	Udział [%]
Stowarzyszenie	64	71,9
Spółdzielnia	16	18,0
Zrzeszenie	3	3,4
Spółka z o.o	2	2,2
Grupa nieformalna	4	4,5
Razem	89	100,0

Źródło: opracowanie własne

Tab.4. Opinie członków grup producenckich na temat formy prawnej organizacji

Opinie	Udział uzyskanych odpowiedzi w poszczególnych grupach* [%]		
	1	2	3
Niskie koszty założenia	60,0	58,3	85,7
Prosta procedura rejestracji	60,0	75,0	28,6
Nie jest wymagany kapitał założycielski	20,0	25,0	14,3

Źródło: opracowanie własne

- 1*. Stowarzyszenie Producentów Gminy Pawłów z siedzibą w Tarczku
- 2*. Stowarzyszenie Producentów Ziemiaka w Chmielniku
- 3*. Świętokrzyskie Stowarzyszenie Producentów Rolnych w Nowej Słupi

Wybór formy prawnej - stowarzyszenia, wynika z faktu łatwej organizacji i rejestracji takiej formy prawnej oraz z niskich opłat za rejestrację sądową.

Rolnicy świadomie wybierają „najtańsze” formy prawne, gdyż jest to według nich tylko formalność ułatwiająca działanie grupy, a tym samym nie powinna obciążać finansowo poszczególnych członków grupy. Takie z pozoru najprostsze formy współdziałania nie są jednak funkcjonalne. Rolnicy, chcący współpracować w grupie działającej jako stowarzyszenie, muszą liczyć się z faktem, że przy co najmniej 15 osobach fizycznych jako członkach-założycielach, nie jest łatwo podjąć jednogłośnie jakąkolwiek decyzję. Jeśli weźmiemy pod uwagę np.: spółkę, gdzie wymagana jest 1 lub więcej osób, podejmowanie decyzji jest ułatwione, ale koszty założenia spółki znacznie wyższe.

POWODY PODEJMOWANIA PRZEZ ROLNIKÓW DZIAŁAŃ GRUPOWYCH

Wiele elementów wpływa na decyzję rolników, dotyczącą sposobu dalszego gospodarowania. Następuje wzrost produkcji żywności w skali światowej, zmniejsza się rola rolnictwa jako sektora gospodarki narodowej, następuje globalizacja rynków – to tylko niektóre z czynników postrzegane przez rolników jako zagrożenie dalszego rozwoju ich gospodarstw w dotychczasowej formie, a więc przy produkcji małych partii wyrobów, niskiej jakości, a tym samym słabej konkurencyjności. Utrzymanie odpowiedniego poziomu dochodów wymaga podjęcia nowych sposobów gospodarowania.

Słaba kondycja gospodarstw powoduje, że pojedynczy rolnik oferuje małe partie produktów, niejednokrotnie niskiej jakości, nie dające możliwości wystandaryzowania i ujednolicenia do wzrastających wymagań konsumentów.

Organizowanie się w grupy producenckie może wzmocnić pozycję poszczególnych rolników, przyczyniając się w konsekwencji do poprawy jakości produktów, wzmocnienia pozycji polskiego rolnictwa. Przynależność np. do grupy producenckiej przynosi wiele korzyści:

1. wyższa cena zbytu produktów "grupowych", ze względu na większe możliwości wynegocjowania ceny przez grupę;
2. możliwość tańszego zakupu środków produkcji;
3. obniżenie kosztów sprzedaży poprzez poprawę efektywności świadczonych usług lub zwiększenie skali działania;
4. zespołowe promowanie produktów;
5. zwiększanie udziału rolnika w marży rynkowej;
6. możliwość zawierania kontraktów na dostawę większych ilości produktu o określonym standardzie jakościowym.

OPINIE ROLNIKÓW - CZŁONKÓW GRUP PRODUCENCKICH, ZAJMUJĄCYCH SIĘ PRODUKCJĄ ZIEMNIAKA, NA TEMAT DZIAŁALNOŚCI GRUPOWEJ

Rolnicy, podejmując współdziałanie w grupie, przede wszystkim liczą na osiągnięcie wyższych dochodów ze sprzedaży wytworzonych przez siebie produktów lub świadczonych usług.

Tab.5. Przyczyny powstania grup producenckich w opinii członków poszczególnych grup

Powody podjęcia wspólnego działania w ramach grupy producenckiej	Udział wypowiedzi w grupach [%]		
	1	2	3
Liczba członków	10	12	7
Wspólna sprzedaż wyprodukowanych wyrobów	100,0	83,3	100,0
Wspólne zakupy materiału siewnego	100,0	75,0	100,0
Wspólne zakupy nawozów i środków ochrony roślin	100,0	75,0	100,0
Brak środków do samodzielnego wyposażenia gospodarstwa w maszyny i urządzenia	40,0	41,1	71,4

Źródło: Opracowanie własne.

1,2,3-nazwy grup jak w Tab.4.

Główne powody, dla których rolnicy podjęli działanie w ramach grupy producenckiej przedstawia tabela 5. Grupy zajmujące się produkcją ziemniaka, których jest na terenie woj. świętokrzyskiego 8, stanowią niewielką część spośród wszystkich grup i powoli ulegają przeprofilowaniu. Produkcja ziemniaka, jako jedyne go kierunku produkcji w gospodarstwie, nie spełnia oczekiwań rolników. Pomimo, że 8 grup producenckich deklaruje ziemniaki jako kierunek wspólnej produkcji, to poszczególni członkowie grup zajmują się też chowem zwierząt na sprzedaż.

Około 80% objętych badaniem rolników przyznało, że zajmuje się chowem trzody na sprzedaż, a prawie 30% spośród badanej grupy prowadzi także uprawę warzyw (głównie kapusty) w celu późniejszej sprzedaży na lokalnym rynku detalicznym.

Tab.6. Korzyści wynikające ze współpracy w ramach grupy producenckiej

Opinie rolników	Udział wypowiedzi w grupach[%]		
	1	2	3
Liczba członków	10	12	7
Zwiększenie sprzedaży	60,0	83,3	85,7
Zwiększenie wydajności produkcji	50,0	66,7	71,4
Poprawa jakości produkcji	50,0	75,0	28,6
Wspólne zaopatrywanie się w materiał siewny	70,0	75,0	85,7
Wspólne zakupy nawozów i środków ochrony roślin	90,0	75,0	85,7

Wspólne wykorzystywanie posiadanego sprzętu	0,0	50,0	0,0
Wprowadzenie nowych odmian roślin	90,0	91,7	100,0
Wymiana doświadczeń	30,0	50,0	42,9
Łatwiejszy dostęp do targów sprzętu rolniczego itp.	20,0	58,3	57,1

Źródło: Opracowanie własne.

1,2,3-nazwy grup jak w Tab.4.

Tabela 6 przedstawia opinie rolników na temat korzyści, jakie przyniosła współpraca w ramach grupy producenckiej.

Szansę na rozwój, jaką daje uczestnictwo w grupie producenckiej, dostrzega coraz więcej rolników, a jednocześnie duża część istniejących grup zaprzestaje działania. Taka sytuacja spowodowana jest wieloma czynnikami, które prezentowane są w tabeli 7.

Tab. 7. Opinie rolników na temat barier w rozwoju grup producenckich

Utrudnienia dla rozwoju grup producenckich	Udział wypowiedzi w grupach [%]		
	1	2	3
Liczba członków	10	12	7
Utrudnienia zewnętrzne			
Brak dotacji dla rolnictwa	60,0	50,0	57,1
Brak "pewnego" skupu płodów	50,0	66,7	71,4
Brak nisko oprocentowanych kredytów dla rolnictwa	30,0	33,3	85,7
Brak gwarancji zapłaty za sprzedane płody	90,0	75,0	100,0
Brak zakładów przetwórczych	40,0	83,3	85,7
Import	60,0	41,7	42,9
Brak pomocy ze strony organizacji typu WODR i ŚIR	70,0	16,7	14,3
Utrudnienia wewnętrzne			
Brak pełnej współpracy między rolnikami w grupie	60,0	33,3	85,7
Zbyt duża liczba osób w grupie	40,0	16,7	85,7
Cele osób będących w grupie nie są zawsze zgodne z celami grupy	30,0	25,0	57,1

Źródło: Opracowanie własne

1,2,3 jak w Tab. 4.

Dzięki większym możliwościom produkcyjnym możliwe jest zawieranie korzystnych umów na zbyt ziemniaka z takimi zakładami jak np.: Chłodnia w Kielcach. W celu podjęcia współpracy z kielecką chłodnią, rolnicy wchodzący w skład grupy musieli dokonać w swoich gospodarstwach pewnych zmian, które dotyczyły głównie wielkości obsadzonej ziemniakami plantacji oraz gatunków uprawianych roślin. Najłatwiej można było przekonać rolników do wspólnego zaopatrywania się w sadzenia-ki.

Podpisanie kontraktu na zbyt ziemniaków z Chłodnią w Kielcach zmusza rolników do większej specjalizacji produkcji. Mimo korzyści płynących z tego typu współpracy, nie wszyscy członkowie grup wywiązują się ze zobowiązań. W roku 1999 i latach wcześniejszych, zarówno rolnicy, jak i Chłodnia byli zadowoleni ze współpracy. Obie strony wywiązały się ze zobowiązań. Niestety, kolejny rok współpracy nie był już tak efektywny. Nieurodzaj i niskie ceny skupu oferowane przez Chłodnię spowodowały, że część rolników nie wywiązała się z warunków umowy, przez co grupy nie mogły oddać do Chłodni zadeklarowanych ilości ziemniaków. Część rolników sprzedała swoje produkty na lokalnych targowiskach, zyskując wyższą cenę. W takiej sytuacji nie liczyło się dobro całej grupy, lecz jak największy indywidualny przychód.

Dla rolników duży problem stanowi nieuregulowana kwestia płatności, co wiąże się z nieterminowością zapłaty za dostarczone do Chłodni w Kielcach produkty.

WNIOSKI

Przeprowadzone badania, choć nie obejmują całokształtu funkcjonowania grup producenckich na terenie województwa świętokrzyskiego, pozwalają na wyciągnięcie kilku wniosków:

1. Każde z gospodarstw rolniczych, niezależnie od wielkości, działa na rynku i musi się dostosować do jego wymagań.
2. Gospodarstwo musi określić swoje cele oraz przyjąć odpowiednią strategię rozwoju. Rolnicy prowadzący małe, 4-5 ha gospodarstwa nie są w stanie konkurować z innymi uczestnikami rynku. Pomimo wysokiej jakości oferowanych produktów, nie są w stanie obniżyć cen lub podjąć się dostawy dużej partii, której nie są w stanie sami wyprodukować. Dzięki współpracy w ramach grupy producenckiej mogą podejmować próby takich działań.
3. Wspólne zaopatrywanie się w nawozy, czy środki ochrony roślin oraz materiał siewny stwarzało szansę negocjowania cen i uzyskania korzystnych upustów. Przy stosunkowo niskich nakładach związanych

głównie ze stosowaniem lepszych nawozów czy nowych gatunków roślin, rolnicy, działając w grupie, mogą tworzyć duże, jednolite partie produktów.

4. W przypadku grup producenckich podejmowanie działań przedsiębiorczych jest dość skomplikowane. Rolnicy nie rozumieją jeszcze zasad współpracy grupowej, przedkładając indywidualne, zwykle krótkotrwałe korzyści nad późniejsze, ale za to długotrwałe korzyści wynikające ze współpracy w ramach grupy.
5. Rolnicy mają świadomość, że w grupach producenckich jest zbyt niskie poczucie przynależności poszczególnych osób do grupy. Przy minimalnej liczbie 15 osób, które mogą założyć stowarzyszenie, podjęcie decyzji dotyczącej całej grupy jest bardzo trudne. Każdy z członków grupy może mieć inne zdanie. Rolnicy, zwłaszcza ci, którzy aktywnie uczestniczą w działaniach grupy, widzą konieczność zmodyfikowania działania grup w celu ich lepszego funkcjonowania. Modyfikacja polegać powinna głównie na zmianie formy prawnej ze stowarzyszenia na spółdzielnię lub spółkę, ale wiąże się to z wysokimi nakładami finansowymi.
6. Można zaobserwować pozytywne postawy wśród rolników. Dostrzeżenie przez nich utrudnień wpływających na rozwój i funkcjonowanie grup daje szansę na podejmowanie działań zmierzających do ich eliminacji oraz szukania nowych rozwiązań.

LITERATURA

Główny Urząd Statystyczny. Dane o Polsce. www.stst.gov.pl

Klepacki B. (1999): *Ekonomika i organizacja rolnictwa*, WSiP, Warszawa, 17-18.

Kłodziński M. (1995): *Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich na pograniczu polsko-niemieckim*, Zeszyty Naukowe AR w Krakowie, z.43, 115-118.

Koziej M, Bednarski L, Neugebauer S. (2002): *Wielofunkcyjna Gospodarka Na Obszarach Wiejskich*, (w:) *Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich województwa świętokrzyskiego. Materiały konferencji naukowej*, Kieleckie Towarzystwo Naukowe, Kielce, 164-165.

Makarski S. (2000): *Przedsiębiorczość w agrobiznesie*, Polska Akademia Nauk-Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa, Warszawa, 26-33.

Palus A. (2002): *Wielofunkcyjna Gospodarka Na Obszarach Wiejskich* (w:) *Aktywizacja zawodowa kobiet poprzez rozwój różnych form przedsiębior-*

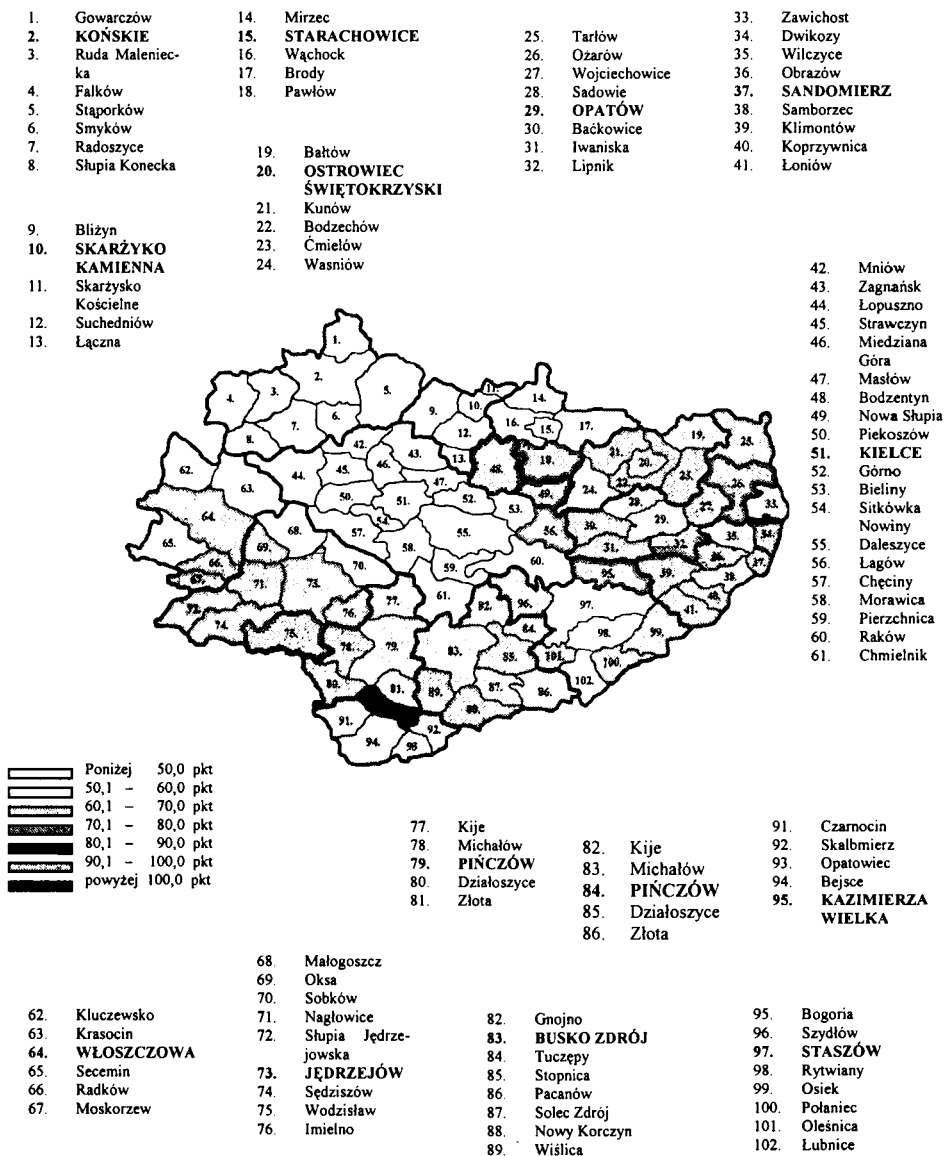
czości. *Materiały konferencji naukowej*, Kieleckie Towarzystwo Naukowe, Kielce, 111-113.

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw. Dz. U. z dnia 20 października 2000 r.

Wilkin J. (2001): *Polskie rolnictwo wobec procesu globalizacji*, Roczniki Naukowe Seria, tom III, zeszyt 1, 9-20.

Wojewódzki Urząd Statystyczny. Dane o woj. świętokrzyskim.
www.stst.gov.pl/urzedy/kielce/indeks.htm

Załącznik 1. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg gmin

Źródło: Opracowano na podstawie danych Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach oraz Okręgowej Stacji Chemiczno Rolniczej w Kielcach